

Mövhumat, inanc və ya xurafat... Bunun adı hər necə olursa-olsun, müxtəlif insanlarda - kimində az, kimində çox özünü müəyyən həddə büruzə verir. Bu cür insanlarla hər gün rastlaşırıq. Bəzi mənbələrə görə, psixi pozğunluqdan, qorxulardan, xofdan yaranan, əslində isə maddi aləmdə mövcud olmayan bu inam, sadəcə insanlarda olduğu kimi, bir sıra yazıçı və şairlərin də ömründən izziz keçməyib.

PUŞKİNİN "13" XOFU

Belə ki, rus şairi A.S.Puşkin də bu cür inanclara qarşı laqeyd olmayıb. Məsələn, Puşkin

özünü birlikdə qonaqların sayı on üç olan süfrədə heç vaxt oturmazdı. Bunu olduqca pis əlamət hesab edər, şeytan əməli sayardı. Və o, bir süfrə ətrafında on üç nəfər oturarsa, tezliklə onlardan birinin dünyasını dəyişəcəyinə inanar, bundan qorxardı. Ona görə də, istənilən qonaqlıqda oturmazdan əvvəl mütləq qonaqlara nəzər yetirər, sayar, sonra əyləşərdi. Süfrədə duzun da masaya dağılmasının çox pis əlamət olduğuna dəhşətli dərəcədə inanardı. Şairin süfrə inancları bununla bitmir. O, heç vaxt yemək zamanı ona uzadılan bıçağı da əl uzadıb götürməzdi. Bax belə. Rus ədəbiyyatının ən romantik şairinin oxuculara məlum olmayan belə bir xüsusiyyətləri varmış.

QARANLIQDA GƏLƏN "İLHAM PƏRİSİ"

Afaziya xəstəliyindən əziyyət çəkən, rekord sayda qəhvə içən **fransız yazıçısı Onore de Balzak** ilham pərisinin ancaq

qaranlıqda gəldiyinə inanırdı. Və bu inancına o qədər aludə olmuşdu ki, sevimli ilham pərisini ürktürməkdən ötrü yaşadığı evin pəncərələrini günəş işığının düşməsinin qarşısını almaq üçün bir neçə qalın pərdə və örtüklə bağlatmışdı. Balzak, adətən, gecələr yazırdı. Maraqlısı budur ki, yuxu tutmasın deyər, müxtəlif vasitələrə əl atırdı: ayaqlarını soyuq su olan leyənə salır, başına kürk papaq

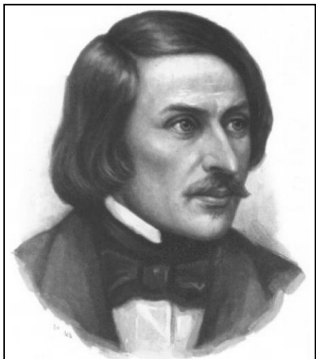
Gecənin xeyrindənsə, gündüzün şəri

Və ya yazıçıların taleyində mövhumat

(beyni yaxşı işləsin deyər) qoyurdu. Və beləliklə, dünyanın ən sevilmən yazıçılarından olan Balzak, gün ərzində, təxminən on beş saat bu cür işləyirdi.

HƏR ŞEYDƏ BİR İŞARƏ

Nikolay Vasilyeviç Qoqol dövrünün ən məşhur ədibi oldu.

ğu qədər də, qəribəlikləri ilə seçilirdi. Onun da inancları vardı və onlar həm də fərqli inanclar idi. O, hər şeydə nəşə bir nişan, işarə görürdü: havada, suda, quşların səsinə, yoldan ötənlərin görünüşündə belə... O, ilahi işarələrə olduqca həssas yanaşır, hətta ilk xarici səfərini də belə əlamətlərdən birinə görə təxirə salmışdı. Bundan başqa, Qoqol bütün daxili orqanlarının başqa insanlardan fərqli quruluşda olduğuna, xüsusən də, mədəsinin tərsinə olduğuna əmin idi. Hətta bu fikir onun beynində o qədər yer almışdı ki, özü özünü əməliyyat edib bunu təsdiqləməyə də cəhd göstərmişdi. Qoqolla bağlı daha bir maraqlı fakt onun oturmaq vəziyyətində yatmasıdır. Bunun iki səbəbi var. Birincisi, Qoqol letargik yuxuya dalanda, adamların onun öldüyünü zənn edib dəfn edəcəyindən dəhşətli dərəcədə qorxurdu. Həmişə də ölümünə tam əmin olmadan

dəfn edilməməyini istəyirdi. İkincisi isə Qoqol kreslodə yatışını prozaik yatış adlandırır və qida qəbulundan sonra bunun çox rahat olduğunu bildirirdi.

İLDİRİM ÇAXANDA...

"Ullis" romanını dünyaya verən, ciddi katolik ailədə doğulan irland **yazıçı Ceyms Coysun** da qəribə inancları olub. Onu tərbiyə edən qadın

daim ildırımın tanrı qəzəbi olduğunu deyir və buna qətiyyətlə inanırdı. Hər dəfə ildırım çaxanda tərbiyəçi, Coysdan xaç çəkməyi tələb edir və bunu etmədiyi təqdirdə tanrının onu küllə döndərəcəyini deyirdi. Bu qorxu Coysun qanına elə işləyib ki, hətta, böyüyəndən, bir çox şeylərə, o cümlədən də dinə etiqadını, inancını itirəndən sonra da ildırım çaxanda narahat olmuş, səbəbsiz yerə orabura vurnuxmuş.

ALMANIN GƏTİRƏCƏYİ UĞUR

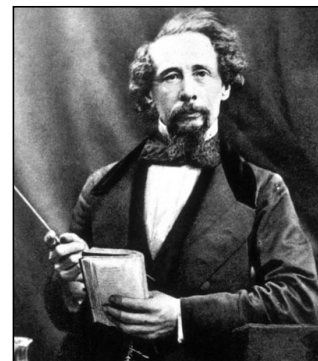
Detektiv janrının kralçası, ingiltərəli yazıçı Aqata Kristi də kişi həmkarlarından geri qalmayıb, onun da özünəməxsus inancları olub. Xanım yazıçı vanna qəbul edərkən dalbadal alma yeyərək gizli ölüm hadisələrini düşü-

nürdü. O, alma yeməyin ona uğur gətirəcəyinə ürkədən inanır və bu minvalla, yazdığı bütün əsərlərin süjetini qururdu.

ÜZÜ ŞİMALA DOĞRU

"Oliver Tvist" in yaradıcısı, ingilis **yazıçısı Çarlz Dikensin** inancı da bir başqa cür olub. O, həmişə üzünü şimala ya-

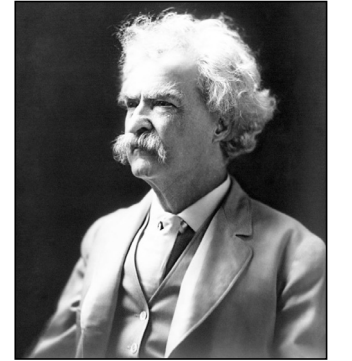

tırdı. Bunun ona uğur gətirəcəyinə əmin idi. Hətta romanlarını yazanda da üzünü şimala otururdu. "Oliver Tvist", "Böyük ümidlər", "Soyuq ev", "İki şəhərin hekayəsi" və s. kimi məşhur əsərlərini, məhz üzünü şimala oturmaqla yazıb.

HALLEYİN GƏTİRDİYİ ÖLÜM

Bu inanclar, mövhumat okeanın o tayında da yazıb-ya-

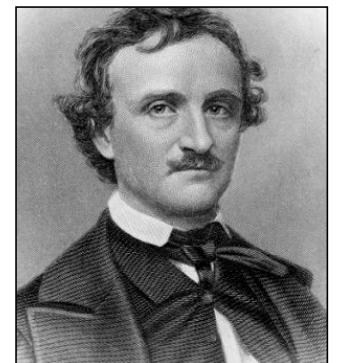
radan yazıçılardan uzaq durmayıb. **Amerika yazıçısı Mark Tvenin** də özünə görə qeyri-adi və eyni zamanda da digərlərindən fərqli, sırf özü ilə bağlı inancı vardı. Bu inanc, özündən baş-

qa heç kimin inanmamağına baxmayaraq, sonda kədərlə təsdiqini tapıb. Mark Tven taleyinin Halley kometi ilə birbaşa əlaqəli olduğunu hər zaman hiss edir və bunu heç kimdən gizlətmirdi. Mark Tven 1835-ci ilin noyabrında dünyaya gəlib. Həmin ərəfədə ki, bütün dünya Halley kometinin Yer planetinə düşəcəyi xəbərinin qorxusu, həyəcanı altında yaşayırdı. Bu kometin insanlarda yaratdığı qorxular, xəstəliklər barədə və ümumiyyətlə, bu haqda müxtəlif düşüncələr, qənaətlər haqda uzun illər sonra da mətbuatda yazıblar. Mark Tven bu fikirlərin dərinliyində o qədər itib-batıb ki, özünün də bu komet ilə bağlı olduğunu düşünüb. Onun bu cür fikirlərin qurbanı olduğu da deyilir. Taleyinin məhz Halley kometi ilə bir yürüdüyünü fikirlərində böyüdən yazıçı, bu kometin ikinci gəlişi ilə öləcəyini deyirdi. Və həqiqətən də belə oldu. Bu, ya təsadüf idi, ya da ki, işarə öz təsdiqini tapırdı. Necə deyirlər, ya vələlədən, ya zəlzələdən Halleyin ikinci gəlişindən sonra Mark Tven dünyasını dəyişdi.

ŞEYTANIN GİZLƏNDİYİ YER

Okeanın o tayında ikən **Amerika yazıçısı Edqar Allan Ponun** da mövhumata inanmadığından danışım. O, zülmət qaranlığın içində çox pis şeylərin, şerin, şeytanın gizləndiyini və

bunun ruhuna, bədəninə hopa biləcəyindən qorxurdu. Buna görə də, gecə mütləq şam işığında yatar, hava qaralandan sonra gəzintiye çıxmazdı. Çox qəribə olsa da, o, tamaşa vaxtı zalda işıqlar söndürülür deyər, teatra da getməzdi. Edqar Allan Po "gecənin xeyrindənsə, gündüzün şəri yaxşıdır" misalını eşitsəydi, buna etiraz edər, şerin də, şeytanın da qaranlıqda mövcud olduğuna inandırmağa çalışardı. Bütün bu yazıçılar, göründüyü kimi, müəyyən qədər mövhumatçı olublar. Amma bu inancları, zənnimcə, onlara özünəməxsusluq verib. Özlərinin uydurduqları bu "şərtlərə" əməl edərək yazıblar.

Xanım Aydın